

van Echt. Jan Vandewall en Willem Vergoossen liepen daar op 13 augustus 2007 tussen 14.00 en 16.30 uur in het kader van een meerjarige amfibieënmonitoring hun vaste route. In totaal werden die dag 20 adulte Boomkickers en 186 juvenielen op de braamstruwelen geteld. Veel van de juveniele dieren waren net gemetamorfoseerd en hadden een lengte van minder dan 10 mm. Daartussen werd één juveniel dier opgemerkt, waarvan de neus vol zat met maden [figuur 1]. Het dier werd uiteraard gefotografeerd, maar niet verder gevolgd. Het is dan ook niet met zekerheid te zeggen of de infectie tot een volledige metamorfose en daarmee succesvolle voortplanting van de Paddengoudvlieg heeft geleid. Normalerweise eten de larven de gehe-

le gastheer op, waarna ze zich verpoppen in de vochtige bodem. Gezien de vergevorderde infectie lijkt een dergelijk vervolg echter voor de hand liggend.

Dankwoord

De auteurs danken Willem Vergoossen voor het beschikbaar stellen van de nodige gegevens van de Boomkikkermonitoring.

A.J.W. Lenders & J. Vandewall

Literatuur

- JANZEN, P., 1993. Heilungserfolg bei Erdkröten (*Bufo bufo*) mit *Lucilia*-Befall (Diptera: Calliphoridae). Salamandra 30 (4): 265-267.

dae). Salamandra 30 (4): 265-267.

- MEISTERHANS, K. & H. HEUSSER, 1970. *Lucilia* Befall an vier Anuren-Arten. Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft 43 (1): 41-44.
- NEUMANN, V. & F. MEYER, 1994. *Lucilia bufonivora* Moniez, 1876 – ein euryxener Amphibienparasit. Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum Berlin 70: 331-341.
- SPIELER, M., 1990. Parasitologische Untersuchungen an einheimischen Froschlurchen. Jahrbuch für Feldherpetologie, Beiheft 2. Verlag für Ökologie und Faunistik, Duisburg.
- ZAVADIL, V., 1997. Zum Parasitismus der Kröten-goldvlieg (*Lucilia bufonivora* Moniez, 1876) auf Erdkröten (*Bufo bufo*). Abwehrverhalten und limitierende Faktoren. Zeitschrift für Feldherpetologie 4 (1/2): 1-12.

BOEKBESPREKINGEN

ELF LANDSCHAPPEN IN LIMBURG

BOGAERTS, R., J. VAN DEN BROEK, G. GOMMERS & J. STEVENS, 2006. Johan van den Broek, Hasselt. ISBN 90 74605 26 5. 428 pagina's. 21,6 bij 25,8 cm, gebonden, full colour. Prijs € 47,50 (inclusief porto). Te verkrijgen via Meijs NatuurBoeken (www.meijsnatuurboeken.com) of door overmaking van het bedrag op rekeningnummer 000-0400447-31 (IBAN BE04 0000 4004 4731, BIC BPOTBEB1) van het Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk onder vermelding van 'Elf landschappen in Limburg'.

In dit fotoboek van Belgisch Limburg, of zoals het persbericht vermeldt 'coffeetablebook', worden de voornaamste landschaps- en natuurwaarden samengevat en bijzondere Limburgse planten- en diersoorten aangestipt.

Het gaat hier om de elf Limburgse Grote Landschappelijke Eenheden (GLE). Dit zijn vanwege hun typische gemeenschappelijke landschapskenmerken door het provinciebe-

stuur van België aangewezen gebieden (vergelijkbaar met de nationale landschappen in Nederland).

Het is een fotoboek met weinig tekst en veel foto's. Elk hoofdstuk laat foto's zien van één GLE en bevat een korte inleidende tekst. Fotoboeken moeten uitnodigen om te bladeren en vooral om te genieten. Er is natuurlijk prachtig beeldmateriaal gebruikt van de typische Belgische landschappen en van een aantal planten en dieren. Toch vallen een aantal landschapsfoto's tegen. Het lijkt of hier dia's zijn gebruikt die slecht zijn ingescand. Verder zijn een aantal diersoorten onscherp afgebeeld, zoals het Gentiaanblauwtje en de jonge Wulpen. En dat hoort natuurlijk niet in een fraai vormgegeven fotoboek. Van een aantal planten en dieren zijn de namen toegevoegd in de foto, echter bij een aantal soorten ontbreekt de naam en dient de lezer maar te gissen om welke soort het gaat.

Om inspiratie op te doen om de landschappen te bezoeken, kan het boek een aardige indruk opleveren, als een echt fotoboek kan het mij helaas niet bekoren.

H. HEIJLIGERS

WILDE KONIJNEN

MARIJKE DREES, HELEEN GODDIJN, SIM BROEKHUIZEN, JASJA DEKKER & DICK KLEES, 2007. KNNV Uitgeverij, Zeist. 96 pagina's. ISBN 978 90 5011 2628. Prijs € 19,95 (leden KNNV/NHGL € 17,95). Verkrijgbaar bij de KNNV Uitgeverij (www.knnvuitgeverij.nl) of in de boekhandel.

Een van de bekendste zoogdieren in Nederland is het Konijn, maar betekent dit dat er veel over het Konijn bekend is? Ja en nee. Er is in de laatste dertig jaar veel onderzoek aan dit dier verricht. Onderzoek, dat in het boek "Wilde Konijnen" voor een breed publiek beschikbaar wordt gemaakt. De opzet van het boek is zodanig luchtig, dat je geen bioloog hoeft te zijn om het te snappen. De vele foto's, illustraties en persoonlijke ontboezemingen van de auteurs over hun ervaringen met Konijnen maken het boek uiterst begrijpelijk. Toch worden moeilijke processen en tabellen niet geschuwd.

Het eerste hoofdstuk handelt over de herkomst van het Konijn. Meegekomen als levend voer in de vroege Middeleeuwen, gefokt in waranden van duinmeijers en ten slotte een algemeen voorkomende diersoort: dat is in het kort de geschiedenis van de opmars van het Konijn in Nederland. Vervolgens geven de auteurs een blik in het leven van het Konijn. Konijn kunnen bijna 360 graden rond kijken, maar hun kleurenzien is beperkt. Ze zien geen rood, maar ze zien wel scherp in het donker, zodat Konijnen ook 's nachts veilig kunnen foerageren. Het zijn sociale dieren, die in groe-

pen rond een dominant mannetje en vrouwtje leven.

Dat Konijnen holbewoners zijn, zal voor iedereen een open deur zijn. Ook de jongen worden ondergronds geboren, soms in de burcht, maar soms in een losse doodlopende gang, wentel genaamd. Wist u dat het moederdier de jongen slechts een maal per dag bezoekt en dat de jongen dan in vijf minuten worden gezoogd. Na zo'n drie weken komen de jongen bovengronds. Daar loert het gevaar: predatie en ziekten.

Konijnen worden bedreigd door twee belangrijke ziekten, die allebei een Konijnpopulatie kunnen decimeren: het aloude bekende myxomatose en de nieuwe minder opvallende VHS. Deze laatste ziekte heeft de laatste tien jaar op veel plaatsen de Konijnpopulatie gereduceerd, waardoor het Konijn tegenwoordig in grote delen van Nederland zeldzaam is geworden. De eertijds grote populaties in de duinen zijn vrijwel verdwenen, hoewel de soort ook daar weer opkrabbelt. Kortom "Wilde Konijnen" staat boordevol informatie. In het boek komt ook de controverse tussen Hazen en Konijn aan bod. Waar Hazen zitten, zitten geen Konijnen en andersom is de stelling. Klopt dit? Wilt u het weten, zoek het op in "Wilde Konijnen". Wat eten Konijnen zoal en wie eten er allemaal Konijn? In het Konijnenboek staat het beschreven.

Iemand die het boek "Wilde Konijnen" leest, weet daarna veel over deze interessante soort. Maar is het beeld ook compleet? Als je in de duinen woont zeer zeker, maar de Limburgse situatie wijkt behoorlijk af van het duinleven. Hier leven

Konijnen niet alleen in het buitengebied, maar juist ook in het stadsgebied. Verder stamt veel kennis van de auteurs uit de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw. Op zich zelf is dat niet zo erg, zo snel gaat de evolutie nu ook weer niet. Wat wel jammer is, dat je geen beeld krijgt waar het Konijn nu staat. Is het terecht dat de soort op de Rode lijst staat? Leven ze ook in het westen van Nederland in de stad? Eigenlijk had het boek best tien jaar eerder geschreven kunnen en mogen worden, want behalve het onderzoek van Jasja Dekker staat er weinig over de ontwikkelingen van de laatste tien jaar in het boek. Desondanks is "Wilde Konijnen" een aanrader. Gemakkelijk leesbaar en vol toegankelijke informatie over een van de leukste zoogdieren van Nederland, maar dat laatste is misschien mijn vooringenomenheid.

REINIER AKKERMANS

LIKONA JAARBOEK 2006

Limburgse Koepel voor Natuurstudie, 2007. Provinciaal Natuurcentrum, Het Groene Huis, Domein Bokrijk, Genk. 95 pagina's. ISSN 0778-8495. Prijs € 10,-. Meer informatie via likona@limburg.be.

LIKONA Jaarboek 2006

Nº. 16

Voor de zestiende keer heeft LIKONA opnieuw een zeer gevarieerd jaarboek uit weten te brengen. De opzet is in grote lijnen dezelfde gebleven. De vormgeving heeft echter met de ingang van het nieuwe (vierde) lustrium een kleine verandering ondergaan. De kft heeft daarbij een iets modernere uitstraling gekregen. Zoals we gewend zijn van de laatste jaren is het fotowerk weer uitstekend verzorgd en maakt de twekoloms tekstindeling de artikelen overzichtelijk. Een punt van kritiek is echter de gekozen lettergrootte. Was deze ook in de voorafgaande aflevering al niet te groot, in deze nieuwe uitgave is gekozen voor een nog kleiner lettertype, wat de lees-

baarheid, zeker voor de wat oudere natuurliefhebber, niet ten goede komt.

De bijdragen zijn zeer gevarieerd, waardoor iedere lezer wel een onderwerp naar zijn gading vindt. Er wordt ingegaan op de natuur- en cultuurhistorische waarden van de onderaardse kalksteengroeven van Vechtmaal en het belang van het behoud daarvan. Datzelfde geldt voor het tweede artikel dat gewijd is aan het natuureservaat van de Mangelbeekvallei.

Er zijn een drietal floristische artikelen opgenomen. In het eerste wordt ingegaan op de veranderingen in de korstmossenflora van de provincie Limburg. In een tweede wordt aandacht besteed aan de Jeneverbes die in Limburg een kwijnend bestaan lijdt en mogelijk het jaar 2025 niet meer haalt. In tegenstelling daarmee schijnt de zinkflora het plaatselijk op vervuilde gronden in het noorden van de provincie niet slecht te doen.

De ongewervelden zijn vertegenwoordigd met een kort artikel over enkele zeldzame soorten kevers die leven op dood hout. Dit artikel wordt gevolgd door een opvallende bijdrage over een visseninventarisatie in vloeiveelden en aanvoerslo-

ten die een verrassend groot aantal (ook zeldzame) soorten laat zien. Datzelfde geldt voor de reptielenfauna langs een voormalig spoortraject bij Lanaken. Hier werden Levenbarende hagedis, Hazelworm en Muurhagedis waargenomen, zij het dat de laatste soort alleen in Nederland werd aangetroffen en ter plekke nog net niet in België voorkomt. De artikelenreeks wordt afgesloten met een bijdrage over de Middelste bonte specht. De 'Mibo' lijkt net als in Nederlands Limburg ook in Belgisch Limburg aan een sterke opmars bezig te zijn. Ook nu weer worden de artikelen gevolgd door een becommentarieerd literatuuroverzicht, dat mij overigens meer aanspreekt dan de daarop volgende verslagen van de werkgroepen. Maar dat heeft waarschijnlijk te maken met een persoonlijke belangstelling. Al met al is het zestiende jaarboek weereen aanrader voor iedere natuurliefhebber die over de grens wil kijken. De lezer zal daarbij constateren dat de bedreigingen en hoogtenpunten in de natuur aan weerszijden van de grens echt niet zoveel anders zijn.

TON LENOERS

RECENT VERSCHENEN

PETERS, B.W.E., E. KATER & G.W. GEERLING, 2006. Cyclisch beheer in uiterwaarden. Natuur en veiligheid in de praktijk.

Centrum voor Water en Samenleving, Radboud Universiteit, Nijmegen (206 pp.). ISBN 90 810586 1 4. Prijs € 29,95, inclusief verzendkosten. Bestellen kan via de internetpagina www.cyclischbeheer.nl. Op deze pagina kan het boek ook worden opgehaald als pdf-bestand.

Bossen zorgen voor extra weerstand in de uiterwaarden en zandafzettingen verkleinen de ruimte voor het water. Zolang de rivier niet structureel meer ruimte wordt gegeven, stelt dit rivier- en natuurbeheerders voor een dilemma, immers ze verhogen de waterstanden. Cyclisch

Beheer is een nieuw beheerconcept dat aansluit bij natuurlijke verjongingsprocessen langs rivieren. Zonder de pretentie processen volledig te kunnen vervangen, biedt het nieuwe kansen voor natuurontwikkeling en hoogwaterbescherming. Het handboek geeft inzicht in de maatregelen die ingezet kunnen worden voor de handhaving van hoogwaternormen in bestaande natuurgebieden in de uiterwaarden. Verder geeft het uitleg over de momenten waarop cyclisch beheer kan worden toegepast, het gebruik van geo-informatie daarbij en de rol communicatie.

HEIJGERS, H.W.G., 2007. Monitoring vleermuisvoorziening en rijksweg 73. Eindrapport 2003-2006.

Stichting Natuurprojectenbureau De Lierlei, Roermond (19 pp.). In opdracht van Rijkswaterstaat, directie Limburg, Maastricht. Meer informatie over dit rapport is te verkrijgen bij de Stichting Natuurprojectenbureau 'De Lierlei', e-mail: lierelei@nhgl.org of bij het kantoor van het NHGL in Roermond.

Dit eindrapport vormt de afsluiting van het onderzoeksproject 'Monitoring Vleermuisvoorzieningen Rijksweg 73, 2002-2006'. Doel van het onderzoek is om duidelijkheid te krijgen over het gebruik van twee winterverblijven voor vleermuizen langs de Rijksweg 73 in Horst en Grubbenvorst. In de bestaande verblijven zijn extra voorzieningen aangebracht om meer geschikte schuilmogelijkheden te maken door middel van patioblokken, houten constructies en vleermuiskasten. Deze zijn aangebracht in 2002/2003 nadat er geen vleermuizen meer werden aangetroffen in de winterverblijven. De verblijven zijn daarna zowel in de winterperiode als in de zomerperiode onderzocht. Daarbij

zijn niet alleen de vleermuizen geteld, maar ook temperatuur en vochtgehalte. Beide verblijven blijven alleen in de winterperiode te worden gebruikt door de Gewone grootoorvleermuis, van één tot maximaal zes exemplaren per locatie. De dieren maken vooral gebruik van de bij de bouw aangebrachte richels in het plafond, de nissen in de stenen muren en de houten constructies. Van de patioblokken en vleermuiskasten werd geen gebruik gemaakt.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met korte inhoudsbeschrijving en bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. 'recent verschenen'. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen.

De meeste in deze rubriek besproken rapporten kunnen worden ingezien op het kantoor van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (tel. 0475-386470).

GUIDO VERSCHOOR